

KRAMKOWO LIPSKIE

Początki wsi sięgają XV wieku. Z 1414 roku pochodzi zapis na temat wsi *Czechlowo* - tak pierwotnie zwano tę miejscowość. Nazwa pochodziła od słowa „chechło”, co kiedyś oznaczało mokradło, mokrą łąkę. Z 1438 roku pochodzi notatka na temat wsi *Cramkowo* alias *Czechlowo*. Ta nowopojawiająca się nazwa pochodzi od słowa kram, czyli sklepik, budka z towarami, stragan. W XV wieku obie nazwy funkcjonowały wymiennie, dopiero od XVI wieku używano nowej. W XIX wieku dodano do niej człon Lipskie (pierwsza wzmianka 1839)¹.

Autorzy atlasu „Mazowsze w drugiej połowie XVI wieku” ustalili, że istniały w tym czasie dwie wsie: Kramkowo i Kramkowo Białe. Z tym, że ta druga miejscowość ma być osadą już nie istniejącą². Jej lokalizacja jest niepewna, istniała być może na południe od obecnego Kramkowa³. Spis podatkowy z 1578 roku wymienia miejscowość Kramkowo wśród kategorii wsi zagrodowych. Dziedzicami byli tu Adam, Albert i Trojan z bracią (*cum aliis*). Według tegoż spisu była to duża wieś licząca 18 włók ziemi⁴.

Kramkowo było wsią zaściankową pełną szlacheckich dworów. Mieszkali tu szlachcice z okolicznych zaścianków. W XVII wieku dominującą pozycję uzyskali Lipscy herbu Pobóg, z Lipy. W 1685 roku przed sądem w Nurze stawił się rycerz oskarżony o poranienie mieszczanina z Ciechanowca, był to Jakub Lipski z Kramkowa, syn Marcina. Lipscy dziedziczyli tu również w XVIII wieku, w którego połowie właścicielami byli tu bracia: Walenty, Marcin i Krzysztof, którzy również mieli problemy z wymiarem sprawiedliwości⁵. Szlachta cechowała się zawsze dumą ze swojego pochodzenia, ale też kłótnością. Często dochodziło do spraw sądowych, ale nawet, jeżeli szlachcic przegrał przed sądem to i tak trudno było wyegzekwować od niego odpowiednie zadośćuczynienie⁶.

Oprócz Lipskich dziedzicami wsi byli też inni, spis właścicieli ziemskich z 1784 roku wskazuje również na: Godlewskich, Murawskich i Tymieńskich⁷.

W 1827 roku istniało tu 18 domów i 135 mieszkańców. W pierwszej połowie XIX wieku zapewne nadal dziedziczyli tu Lipscy, ponieważ właśnie wtedy nazwę wsi zmieniono na Kramkowo Lipskie. Ta nowa nazwa pojawia się na ówczesnych mapach. Na mapie z 1839 roku zaznaczono też pewną niewielką osadę o nazwie Białe Nadbużne, położoną na południowy-zachód od owej wsi. W późniejszych latach nie notuje się takiej osady, zapewne jest to pozostałość po dawnej osadzie - Kramkowo Białe.

W 1882 roku nazwę zapisywano już jako Kramkowo Lipskie. Wieś liczyła wówczas 30 domów i 228 mieszkańców, należała do gminy i parafii Nur⁸. Według danych z 1891 roku mieszkało tam 33 szlacheckich gospodarzy, każdy z nich posiadał średnio 11,2 ha użytków, w sumie użytkowali 371 ha⁹. Była to jedna z większych osad w okolicy.

W czasie działań wojennych z 1915 roku na wspomnianych obszarach zginęło wielu żołnierzy rosyjskich i niemieckich, wielu z nich pochowano właśnie tu. Istnieje w Kramkowie cmentarz pochodzący z tamtych czasów.

Spis powszechny z 1921 roku notuje tu 42 domy i 225 mieszkańców¹⁰.

¹ *Nazwy miejscowe Polski.....*, tom VI, s. 277.

² *Mazowsze w drugiej połowie XVI wieku*, (atlas) PAN, Warszawa 1973.

³ Być może leżała w miejscu w którym na mapie z 1839 roku zaznaczono miejscowość Białe Nadbużne. Nazwa Białe być może pochodziła od rodziny szlacheckiej Białych notowanej w tej okolicy, patrz aneks.

⁴ *Źródła Dziejowe.....*, s. 397.

⁵ Boniecki A, *Herbarz.....* t. 14, str. 343: *Lipscy h. Pobóg*.

⁶ Dajnowicz M, *Drobna szlachta ziemi.....*, s. 170.

⁷ *Regestr Diecezjów.....*, s. 394.

⁸ *Słownik Geograficzny.....*, tom IV, s. 608.

⁹ Dajnowicz W, *Drobna szlachta.....*, s. 234.

¹⁰ *Skorowidz.....*, s. 65.